ANTİK MİTOLOJİ DERSİ

Hitit Mitolojisi

Hititler Kimlerdir? Kökeni ve Kuruluşları?

Kuzey Avrupa kavimlerinden biri olan Hititler, MÖ II. binyılda Kafkasya üzerinden Anadolu'ya gelerek burada büyük bir imparatorluk kurmuş Hint-Avrupa kökenli bir halktır.

Devletlerinin merkezi **Hattuşaş**'dır (Günümüz Çorum il sınırları içinde bugünkü Boğazkale). Hititler siyasi, askeri ve kültürel açıdan dönemin en güçlü uygarlıklarından biri olup, özellikle Mısır, Babil ve Asur gibi büyük uygarlıklarla etkileşimde bulunmuşlardır. Anadolu'da daha önce yaşayan **Hatti** toplumu ile kaynaşarak Hitit uygarlığını oluşturdukları bilinir. Yeni oluşan bu devlet içinde Hititlerin yanında Hattiler'den başka Palalar, Hurriler, Luviler gibi daha bir çok unsur yer almıştır. Dolayısıyla dil ve ırk farkı gözetmeyen melez bir toplum yapısına sahiptirler.

Hitit halkı, Hint-Avrupa dillerinin bilinen ilk örneği olan ve Anadolu dilleri sınıfına ait Hititçe ve Luvice dillerini konuşmuştur. Bu dillerin yanı sıra tabletlerinde onların Sümerce ve Akadca yazılar da mevcuttur. Ayrıca çivi yazısını ve hiyeroglif yazı sistemini de kullanmışlardır. Tüm bunların yanı sıra anal adı verilen günlükler tutmuş, çok-tanrılı bir dine inanmışlardır.

Kuruluş Dönemi (MÖ 1700 - MÖ 1650) İlk Hitit kralı olarak kabul edilen **I.Hattuşili**, Hattuşaş'ı başkent yapmıştır. Onun ardından gelen **I. Murşili** ise Mezopotamya'ya seferler düzenleyerek Babil'i ele geçirmiştir.

İstanbul
MARMARA DENİZİ
PALA
GAŞKA
Alacahöyük
Hattuşaş (Boğazköy)
Troia (Truva)
Gordion
HİTİT DEVLETİ
Kaniş (Kültepe)
Tuşpa (Van)
Sakız
Smyrna (İzmir)
Efes
Milavanda (Milet)
LUGGA
Likya
İvriz
ARZAVA
KİZZUVATNA
Sakçagözü
Zincirli
Kargamış
MİTANNİ
Ninova
Halpa (Halep)
Rodos
Asur
Ugarit
Biblos (Cebel)
SURİYE
AMURRU
ASUR
Kadeş Savaşı (MÖ 1296)
AKDENİZ
Tir (Sur)
Kudüs
Hitit Devleti
Mısır Devleti
Hititlerin Mısırlılardan aldıkları yerler

Hitit Kültürü; Ritüeller Kutsal Semboller ve Dini İnançlar

Hititlerin dini inançları ve antik dini uygulamaları, belirli ritüeller ve kutsal sembollerle ifade edilmiştir. Bu semboller genellikle tanrıları, kutsal hayvanları veya doğanın güçlerini temsil eder. Hititler, dini ritüeller ve ayinler sırasında bu sembolleri kullanarak tanrıları ile iletişim kurar ve onlara saygıların sunarlardı. Hititlerin dini ritüelleri genellikle belirli bir amaçla gerçekleştirilirdi. Bu amaçlar arasında hastalıkların tedavisi, düşmanların yenilmesi, bereketin sağlanması veya tanrıların öfkesinin yatıştırılması gibi konular yer alırdı. Hikayeler genellikle belirli bir mekan veya kutsal yerde gerçekleştirilir ve genellikle bir rahip veya rahibe tarafından yönetilirdi. Ölülerini yakarak gömme geleneği vardı. **Fırtına Tanrısı (Teşup)** ve **Güneş Tanrıçası (Hepat)** en önemli tanrılar arasındaydı.

Dil ve Yazı

Hititçe, Hint-Avrupa dili ailesine mensuptur.

Hititlerde Çivi yazısı (Mezopotamya'dan alınmıştır) ve hiyeroglif yazısı (Anadolu'ya özgüdür) kullanılmıştır.

Hititler bir yazılı çok tablet bırakmış, bunların bir çoğu Boğazköy'de (Hattuşaş) bulunmuştur.

HİTİT MİTOLOJİSİ

Hitit mitolojisi, çok tanrılı bir yapıya sahiptir ve Mezopotamya, Hatti, Hurri ve Luvi kültürlerinden etkilenmiştir. Doğa olayları, krallık düzeni ve kozmik güçler mitolojinin temel unsurlarıdır.

Ana Temalar:

.**Evrenin ve Dünyanın Oluşumu:** Hitit mitolojisinde evrenin yaratılışı kaos ile düzen arasındaki mücadeleye dayanır.

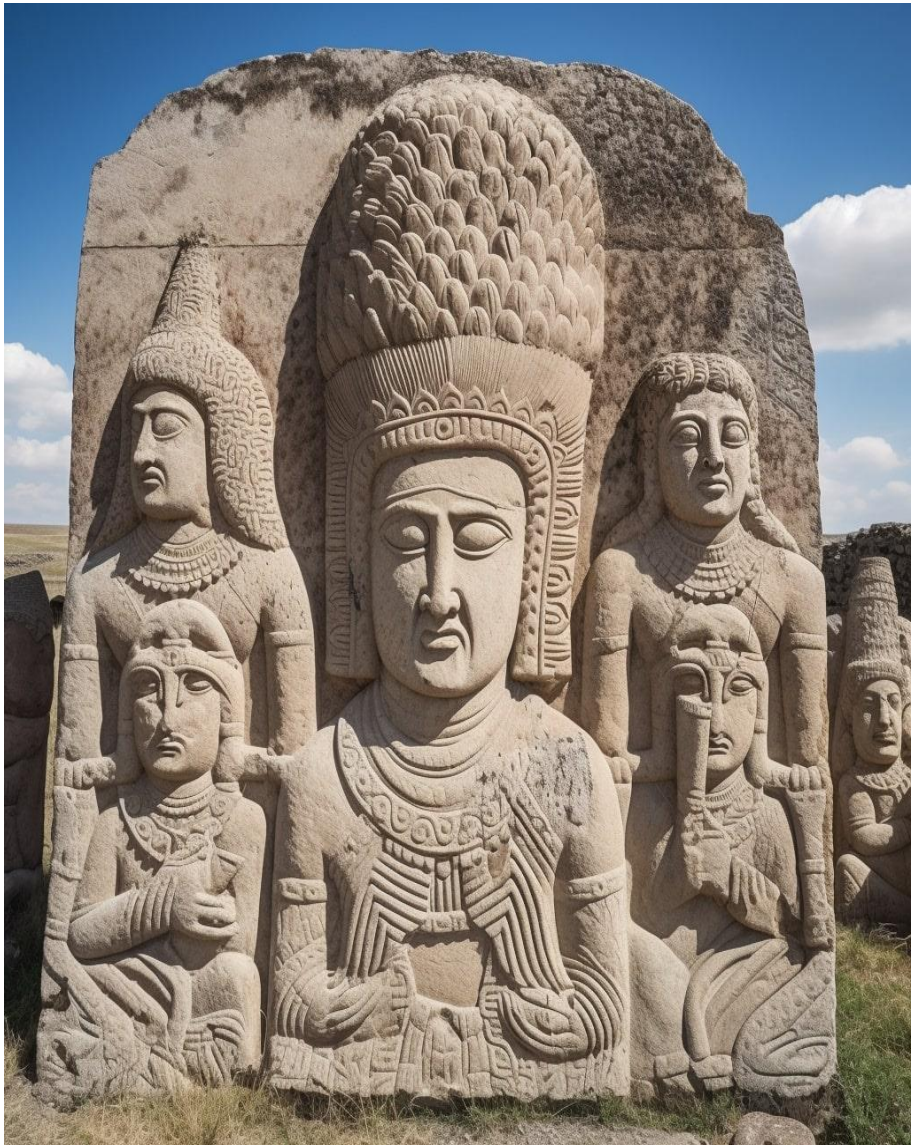
.Krallık ve Meşruiyet: Hitit kralları, tanrılarla doğrudan bağlantılı kabul edilir ve onların yeryüzündeki temsilcileri olarak görülür.

.Düzen ve Kaos: Mitlerde, düzeni bozan varlıklara karşı verilen mücadeleler sıkça işlenir.

.Doğa ve Tarım: Bereket, yağmur ve toprakla ilgili efsaneler önemli yer tutar.

Hitit mitolojisi, hem halk hikâyeleri hem de dini ritüeller aracılığıyla toplumsal yaşamı ve yönetim anlayışını şekillendirmiştir. Kültürel etkileşim nedeniyle Mezopotamya ve Hurri mitolojisiyle de birçok ortak noktası vardır.

HİTİT MİTOLOJİSİ TANRILARI VE BETİMLEMELERİ

Hitit mitolojisi, zengin ve çeşitli bir panteona sahiptir. Hitit tanrı ve tanrıçalarının görsel temsilleri, arkeolojik buluntular ve kaya kabartmaları sayesinde günümüze ulaşmıştır. İşte bazı önemli Hitit tanrı ve tanrıçaları ve onların betimlemeleri:

1. Fırtına Tanrısı Teşup:

Teşup, Hitit panteonunun baş tanrısıdır ve genellikle elinde şimşek veya topuz tutarken, iki dağın üzerinde ayakta duran güçlü bir figür olarak tasvir edilir. Kutsal hayvanı boğadır ve bazı betimlemelerde boğa ile birlikte görülür.

2. Güneş Tanrıçası Arinna:

Arinna, güneşin ve adaletin tanrıçasıdır. Genellikle kanatlı bir güneş diski veya aslan üzerinde duran bir kadın figürü olarak temsil edilir. Aslan, onun gücünü ve koruyuculuğunu simgeler.

3. Ana Tanrıça Hebat:

Hebat, gökyüzünün ve bereketin ana tanrıçasıdır. Çoğunlukla başında sivri bir taç, uzun elbiseli ve kolları açık bir şekilde tasvir edilir. Bazen oğlu Şarruma ile birlikte betimlenir.

4. Aşk ve Savaş Tanrıçası İştar (Şauşka):

İştar, aşk ve savaşın tanrıçasıdır. Çift cinsiyetli özelliklere sahip olup, kanatlı ve uzun etekli bir figür olarak tasvir edilir. Ellerinde silahlar veya aslanlarla birlikte gösterilebilir.

5. Bereket ve Tarım Tanrısı Telepinu:

Telepinu, tarım ve bereket tanrısıdır. Genellikle genç bir erkek olarak, elinde buğday başakları veya bir orak tutarken betimlenir. Yüzünde ciddi bir ifade bulunur, bu da onun doğanın dengesini sağlama sorumluluğunu yansıtır.

6. Yeraltı Dünyasının Tanrısı Lelwani:

Lelwani, yeraltı dünyasının ve ölülerin tanrısıdır. Çoğunlukla karanlık renklerle, elinde bir asa veya yılan tutarken tasvir edilir. Başında boynuzlu bir taç bulunabilir, bu da onun ilahi statüsünü gösterir.

7. Ejderha Illuyanka*:

Illuyanka, kaosun ve kötülüğün sembolü olan bir ejderhadır. Genellikle yılan benzeri bir vücuda ve korkutucu bir yüze sahiptir. Teşup ile olan mücadelesi, kabartmalarda sıkça işlenen bir sahnedir.

Yukarı bahsi geçen tanrı ve tanrıçaların görsel temsilleri, özellikle Yazılıkaya tapınağındaki kaya kabartmalarında detaylı bir şekilde görülmektedir. Yazılıkaya, Hattuşaş yakınlarında bulunan ve Hititlerin kutsal alanı olan bir tapınaktır. Buradaki kabartmalarda tanrı ve tanrıçalar, törensel kıyafetleri ve sembolleriyle birlikte betimlenmiştir.

HİTİT MİTOLOJİSİNDEKİ ÖNEMLİ MİTLER

1. **Kumarbi Destanı:** Kumarbi Destanı, tanrıların taht mücadelesini anlatır. Gökyüzü tanrısı Anu, Kumarbi tarafından tahttan indirilir. Kumarbi, Anu'yu yutar ancak bu eylem sonucunda içinde yeni tanrıların doğmasına neden olur. Bu tanrılardan biri olan Fırtına Tanrısı Teşup, babası Kumarbi'ye karşı çıkar ve tahtı ele geçirir. Bu mit, Sümer mitolojisindeki Enuma Eliş destanıyla benzerlik gösterir.

2. **Illuyanka Efsanesi*:** Illuyanka Efsanesi, Fırtına Tanrısı Teşup ile yılan ejderha Illuyanka arasındaki mücadeleyi anlatır. Efsanenin iki versiyonu vardır:

İlk versiyon: Teşup, Illuyanka'ya yenilir ve tanrıçalardan yardım alarak Illuyanka'yı tuzağa düşürüp öldürür.

İkinci versiyon: Teşup'un oğlu, Illuyanka ile savaşta kurban edilir. Ancak bu fedakârlık sayesinde Illuyanka yenilir ve tanrılar dünyası tekrar düzene kavuşur.

3. **Telepinu'nun Kayboluşu:** Bereket tanrısı Telepinu bir gün öfkelenerek ortadan kaybolur. Onun yokluğu doğada büyük felakete yol açar: bitkiler kurur, hayvanlar ölür, insanlar aç kalır. Diğer tanrılar Telepinu'yu bulmak için çeşitli yollar denerler. Sonunda bir tanrıça onu bulur ve yatıştırır, böylece bereket dünyaya geri döner.

4. **Güneş Tanrıçası Arinna'nın Yeraltı Yolculuğu:** Güneş Tanrıçası Arinna, her gün gökyüzünde yolculuk ettikten sonra yeraltına iner ve geceyi orada geçirir. Bu yolculuk sırasında yeraltı tanrılarıyla karşılaşır. Onun tekrar gökyüzüne yükselmesi, gün doğumunu simgeler.
5. **Su Tanrıçası ve Fırtına Tanrısı'nın Birleşimi:** Su Tanrıçası, Fırtına Tanrısı Teşup ile evlenmek ister. Ancak diğer tanrılar bu birleşimi engellemeye çalışır. Sonunda Teşup ve Su Tanrıçası birleşerek yağmurun yağmasını ve suyun bereket getirmesini sağlarlar.
6. **Ullikummis Mitosu:** Daha önce bahsedilen mitoslarda geçen temel öğe burada da işlenmiştir. Yaşlı ve genç tanrılar arasındaki anlaşmazlıklar mitosun ana konusunu oluşturmuştur. Ullikummis aslında dev bir taş canavarıdır. Kumarbis ile deniz tanrısının kızının oğludur. Kumarbis oğlu Ullikummis'i yeraltı tanrıları olan Irsirra'lara gönderir ve bu tanrıların Ullikummis'i karanlık toprağa alıp, onu üzerinde ulu bir diorit taşı sütunu olana dek büyüyeceği yer olan Ubelluris' in sağ omuzu üzerine koymalarını buyurur. Tanrıların meclisinde Ea ise tanrılara, insanlığın bu canavar varlık tarafından yok edilmesine niçin izin verdiklerini sorar. Gök ile yeri kesip birbirinden ayırdıkları eski bakır bıçağı ile Kumarbis' in tanrılara karşı koyacak bir rakip olarak yarattığı bu diorit-adam Ullikummis' in ayaklarını kesip koparmalarını emreder. Böylelikle insanlığın yok edilmesi girişimi Ea' nın işe karışmasıyla başarıya ulaşamaz.

- Yukarıda bahsi geçen bu mitler, Hitit mitolojisinin zenginliğini ve çeşitliliğini gösterir. Her biri, dönemin inançlarını, doğa olaylarını, toplumsal değerlerini ve tarımsal faaliyetlerini yansıtır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Online Kaynaklar: **Skalerdergi.com**, **Hittite Heritage Websites**, **Academia.edu**
- Karauğuz, Güngör, **Hitit Mitolojisi**, Çizgi Yayınları, Konya, 2001.
- Akurgal, Ekrem, **Anadolu Uygarlıkları**, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1989.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı – **Hattuşaş Arkeolojik Alanı Bilgi Panoları ve Tanıtımları**.
- Çilingiroğlu, Altan ve Şahin, Halet, **Anadolu Uygarlıkları**, Cem Yayınevi, 1997.
- **Boğazköy Tabletleri**, Ankara: ürk Tarih Kurumu Yayınları, 1988.